

GENERALINIO ADVOKATO
DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER IŠVADA,
pateikta 2004 m. kovo 11 d.¹

I — Įžanga

1. Šiuo Nyderlandų Aukščiausiojo teismo (Hoge Raad der Nederlanden) pateiktu prašymu priimti prejudicinį sprendimą keliamos problemos susijusios su daugeliu Bendrijos valstybės pagalbos sistemos aspektų, pavyzdžiui, su valstybės pagalbos sąvoka, ja suteiktos naudos ir jos finansavimo būdų santykiu, pareigos pranešti turiniu, *de minimis* taisyklės reikšme bei pasekmėmis, kylančiomis pagal nacionalinę teisę dėl to, kad nebuvo pranešta.

2. Neįtikėtina, tačiau iš pirmo žvilgsnio šios bylos faktai neatitinka nei vienos aplinkybių grupės, kurią teisės aktų leidėjai galėjo numatyti, kai Bendrijai suteikė priemones apsaugoti nuo neproporcingo ir galinčio iškraipyti konkurenciją Bendrijoje valstybės kišimosi. Pagrindinės bylos dalykas — ieškinyš paskelbti negaliojančiomis priemones, suteikiančias teisę pradėti kolektyvinę optikų paslaugų reklaminę kampaniją, kurią organizavo profesinė asociacija, ir išieškoti profesini-

nėje asociacijoje dalyvaujančių įmonių mokesčius, sumokėtus šiai kampanijai finansuoti.

Ieškovės pagrindinėje byloje nėra konkurentės, kurias būtų neigiamai paveikusi nurodyta pagalbos schema, o teorinės naudos gavėjos. Jos naudojami Bendrijos teisės veiksmingumą užtikrinančiomis priemonėmis, siekdamos teismuose užginčyti priemonę, jų nuomone, neatitinkančią jų ekonominių interesų.

II — Taikytina teisė

A — Bendrijos teisės aktai

3. EB sutarties 92 straipsnio 1 dalis (po pakeitimo — EB 87 straipsnio 1 dalis) nustato:

¹ — Originalo kalba: ispanų.

„Išskyrus tuos atvejus, kai ši Sutartis nustato kitaip, valstybės narės arba iš jos valstybinių išteklių bet kokia forma suteikta pagalba, kuri, palaikydama tam tikras įmones arba tam tikrų prekių gamybą, iškraipo konkurenciją arba gali ją iškraipyti, yra nesuderinama su bendrąja rinka, kai ji daro įtaką valstybių narių tarpusavio prekybai.“

4. EB sutarties 93 straipsnis (dabar – EB 88 straipsnis) nustato, kad:

„1. Komisija kartu su valstybėmis narėmis nuolat kontroliuoja visas tose valstybėse esamas pagalbos sistemas. Valstybėms narėms ji siūlo atitinkamas priemones, reikalingas bendrajai rinkai palaipsniui plėtoti arba jai veikti.

2. Jei, paprašiusi suinteresuotas šalis pateikti savo pastabas, Komisija nustato, jog tam tikra valstybės arba iš jos išteklių teikiama pagalba yra pagal 92 straipsnį nesuderinama su bendrąja rinka arba kad tokia pagalba netinkamai naudojama, ji priima sprendimą, reikalaujantį, kad atitinkama valstybė narė per Komisijos nustatytą laiką tokią pagalbą panaikintų arba pakeistų. <...>

3. Apie visus ketinimus suteikti arba pakeisti pagalbą Komisija turi būti laiku informuo-

jama, kad ji galėtų pateikti savo pastabas. Jei Komisija mano, kad tokie ketinimai pagal 92 straipsnį yra nesuderinami su bendrąja rinka, ji nedelsdama pradeda 2 dalyje nustatytą procedūrą. Atitinkama valstybė narė savo pasiūlytų priemonių neįgyvendina tol, kol nepriimamas galutinis sprendimas.“

5. Pagal 1996 m. kovo 6 d. Komisijos pranešimo dėl *de minimis* valstybės pagalbos pirmą pastraipą²:

„<...> nors bet kuri valstybės finansinė pagalba įmonei daugiau ar mažiau iškraipo ar gali iškraipyti konkurenciją tarp šios įmonės ir jos konkurentų, kuriems ši pagalba nėra teikiama, ne visa pagalba turi esminį poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai ir konkurencijai. Tai ypač taikoma labai mažo dydžio pagalbai. <...>“ (Neoficialus vertimas)

6. Pagal Pranešimo antrą pastraipą EB sutarties 92 straipsnio 1 dalis gali būti netaikoma pagalbai, kurios maksimalus dydis yra 100 000 ekių (nuo šiol 100 000 eurų) per trejus metus nuo pirmos *de minimis* pagalbos suteikimo. Šis dydis taikomas visoms

2 – OL C 68, 1996, p. 9 (toliau – Pranešimas arba Pranešimas *de minimis*).

pagalbos rūšims, neatsižvelgiant į jos formą ir tikslą, išskyrus eksportui skirtą pagalbą.

sudaro darbdavius ir darbuotojus atstovaujančių organizacijų atstovai.

B — Nyderlandų teisės aktai

7. 1950 m. sausio 27 d. Nyderlandų profesinės veiklos organizavimo įstatymas (*Wet op de bedrijfsorganisatie*, toliau – WBO) reglamentuoja profesinių asociacijų, kurios yra atsakingos už jų veiklos sektoriaus organizavimą ir vystymą, užduotis, sudėtį, darbo metodus, finansinius reikalus ir priežiūrą.

8. Pagal WBO 71 straipsnį tokios profesinės asociacijos, būdamos viešaisiais subjektais, turi atsižvelgti ne tik į bendrus įmonių – asociacijos narių interesus, bet ir į viešąjį interesą.

9. Pagal WBO 73 straipsnį profesinių asociacijų valdymo organus pariteto pagrindu

10. Teisės aktų leidėjas suteikė profesinėms asociacijoms kompetenciją, reikalingą įgyvendinti savo užduotis. Šiuo tikslu WBO 93 straipsnyje nustatyta, kad jų valdymo organams suteikiama teisė priimti taisykles, jų manymu, būtinas įgyvendinti atitinkamo ekonomikos sektoriaus įmonių interesams tenkinti skirtas ar su jų darbuotojų darbo sąlygomis susijusias užduotis. Šias taisykles tvirtina Socialinių reikalų ir ekonomikos taryba (*Sociaal-Economische Raad*) ir jos negali riboti konkurencijos (WBO 93 straipsnio 5 dalis).

11. Tam, kad padengtų savo išlaidas, WBO 126 straipsnis leidžia asociacijoms priimti taisykles, nustatančias jų nariams mokesčius. Bendrais mokesčiais finansuojama kasdieninė organizacijos veikla, o „privalomi tiksliniai mokesčiai“ skirti specialiems tikslams. Pagal (WBO) 127 straipsnį tokie mokesčiai gali būti surinkti priverstinio vykdymo tvarka.

12. Be to, 1954 m. rugsėjo 16 d. Nyderlandų įstatymas dėl administracinės teisenos, susijusios su profesinės veiklos organizavimu

(Wet houdende administratieve rechtspraak bedrijfsorganisatie), pakeistoje redakcijoje nustato taisykles, reguliuojančias su profesinėmis asociacijomis susijusių ginčų administracinę teiseną.

15. *Pearle* ir kitos ieškovės turėjo mokėti po 850 guldenu. Taisyklių, nustačiusių ginčijamą mokestį ir atnaujinamų kiekvienais metais iki 1998 m., įmonės narės niekada nebuvo apskundusios.

III — Pagrindinė byla

13. *Pearle B.V.*, *Hans Prijs Optiek franchise B.V.* ir *Rinck Opticiens B.V.* (toliau – *Pearle* ir kitos ieškovės arba *Pearle*) yra Nyderlanduose įsteigtos bendrovės, prekiaujančios optikos reikmenimis. Dėl veiklos pobūdžio pagal WBO³ jos yra Centrinės amatininkų asociacijos (Hoofdbedrijfschap Ambachten, toliau – HBA), viešosios teisės reglamentuojamos profesinės asociacijos, narės.

14. Privačios optikų asociacijos *Nederlandse Unie van Opticiens* (toliau – NUVO), kurios narės yra *Pearle* ir kitos ieškovės, prašymu HBA 1988 m. pirmą kartą apmokestino savo narius „privalomu tiksliniu mokesčiu“⁴, skirtu finansuoti optikos sektoriaus kolektyvinę reklaminę kampaniją. Šis mokestis taip pat buvo naudojamas finansuoti patariamąjį komiteto *Commissie Optiekbedrijf* prie HBA valdymo organo sudarymą.

16. Nepaisant to, *Pearle* ir kitų ieškovių nuomone, HBA organizuota kolektyvinė reklaminė kampanija teikė naudą pirmiausia jų konkurentams ir dėl to jos turėjo nereikalingų išlaidų reklamai.

17. 1995 m. kovo 29 d. *Pearle* ir kitos ieškovės pareiškė ieškinį HBA Hagos civiliniame teisme (Rechtbank te' s-Gravenhage) dėl taisyklių, nustatančių nagrinėjamus mokestius, panaikinimo ir sumokėtų sumų išieškojimo.

18. Ieškovių nuomone, reklaminės kampanijos paslaugos yra valstybės pagalba EB sutarties 92 straipsnio 1 dalies prasme, todėl apie taisykles, nustačiusias jų finansavimą, turėjo būti pranešta Komisijai pagal EB sutarties 93 straipsnio 3 dalį. Kadangi to nebuvo padaryta, teikti pagalbą nebuvo teisinio pagrindo.

3 -- Žr. 7 punktą.

4 -- Žr. 11 punktą.

19. Pirmosios instancijos teismas atmetė ieškovių reikalavimus, o jo sprendimas nebuvo pakeistas apeliacine tvarka. Dėl to ieškovės pateikė kasacinį skundą *Hoge Raad der Nederlanden*.

visos viešojo subjekto patirtos išlaidos yra padengiamos įmonių, šios paslaugos gavėjų, mokamais privalomais tiksliniais mokesčiais tokiu būdu, kad suteikta nauda nieko nekainuoja valstybei? Ar svarbu žinoti, ar kolektyvinės reklaminės kampanijos nauda yra maždaug vienodai paskirstoma visam sektoriui ir ar kiekviena sektoriaus įmonė gali gauti maždaug vienodą šios kampanijos naudą?

IV — Prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateikti klausimai

20. Tokiomis aplinkybėmis 2002 m. rugsėjo 27 d. *Hoge Raad* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos klausimus:

„1. Ar nagrinėjama tvarka, nustatanti mokesčius kolektyvinei reklaminei kampanijai finansuoti, laikytina pagalba (ar jos dalimi) EB sutarties 92 straipsnio 1 dalies prasme, ir apie ketinimą ją suteikti turi būti pranešta Komisijai pagal EB sutarties 93 straipsnio 3 dalį? Ar tai taikoma tik teikiama naudai, pasireiškiančiai kolektyvinės reklaminės kampanijos organizavimu ir vykdymu, ar taip pat ir jos finansavimo būdams, pavyzdžiui, mokesčius nustatančioms taisyklėms ir (arba) jas įgyvendinti priimtiems mokesčius nustatantiems sprendimams? Ar būtų kitaip, jeigu kolektyvinės reklaminės kampanijos paslaugos būtų teikiamos to pačio ekonomikos sektoriaus įmonėms, kaip ir to, kuriam sprendimu buvo nustatyti nagrinėjami mokesčiai? Teigiamai atsakius į šį klausimą, koks yra šis skirtumas? Ar svarbu nustatyti, ar

2. Ar pareiga pranešti, įtvirtinta EB Sutarties 93 straipsnio 3 dalyje, taikoma kiekvienai pagalbos priemonei, ar tik pagalbai, atitinkančiai (Sutarties) 92 straipsnio 1 dalyje nustatytą sąvoką? Ar valstybė narė, kad išvengtų savo pareigos pranešti įgyvendinimo, gali pati įvertinti, ar pagalba atitinka (Sutarties) 92 straipsnio 1 dalyje nustatytas sąlygas? Jeigu taip, kokia apimtimi? Kokių būdu ši diskrecija galėtų panaikinti (Sutarties) 93 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą pareigą pranešti? Ar reikia padaryti išvadą, kad pareiga pranešti netaikoma tik tada, jeigu galima pagrįstai manyti, kad priemonė nėra pagalba?

3. Jeigu nacionalinis teismas padaro išvadą, kad priemonė laikytina pagalba (Sutarties) 92 straipsnio 1 dalies prasme, ar nagrinėdamas, ar priemonė yra pagalba, apie kurią turėjo būti pranešta Komisijai pagal (Sutarties) 93 straipsnio 3 dalį, jis

turi atsižvelgti į *de minimis* taisyklę, Komisijos įtvirtintą pranešime, paskelbtame OL C 213, 1992 (ir vėliau OL C 68, 1996)? Jeigu taip, ar ši *de minimis* taisyklė taip pat taikytina (ir turi atgalinį veikimą) pagalbos priemonėms, kurios buvo įvykdytos iki pranešimo paskelbimo, ir kokių būdu ši *de minimis* taisyklė turėtų būti taikoma pagalbai, pavyzdžiui, metinei kolektyvinei reklaminei kampanijai, kuri yra naudinga visam sektoriui?

jos dalies, jeigu nacionalinis teismas mano, kad ekonomikos sektorius ir atskiros įmonės gautų nepagrįstos naudos, atsižvelgiant į tai, kad dėl reklaminės kampanijos gauta nauda negali būti grąžinama?

4. Ar sprendimas byloje C-39/94 (1996 m. liepos 11 d. Sprendimas *SFEI prieš La Poste*, C-39/94, Rink. p. I-3547) dėl (Sutarties) 93 straipsnio 3 dalies veiksmingumo reiškia, kad nacionalinis teismas turi panaikinti tiek taisykles, tiek sprendimus dėl mokesčių, priimtus šių taisyklių pagrindu, ir priteisti iš viešojo subjekto mokesčių grąžinimą, net jeigu tai prieštarauja Nyderlandų teismų praktikai dėl privalomos tokių sprendimų teisinės galios? Ar yra svarbu tai, kad mokesčių grąžinimas nepanaikina naudos, kurią ekonomikos sektorius ir atskiros įmonės gavo dėl kolektyvinės reklaminės kampanijos? Ar pagal Bendrijos teisę yra leidžiama negrąžinti visos privalomų tikslinių mokesčių sumos ar

5. Ar, jeigu apie pagalbos priemonę nebuvo pranešta pagal (Sutarties) 93 straipsnio 3 dalį, viešasis subjektas gali remtis minėta sprendimo dėl mokesčių privaloma teisine galia tam, kad nevykdytų savo pareigos grąžinti gautą pagalbą, jeigu asmuo, kuriam šis sprendimas yra skirtas, nei tokio sprendimo priėmimo metu, nei laikotarpiu, per kurį jis galėjo būti ginčijamas administracinės teisenos tvarka, nežinojo, kad apie pagalbos priemonę, kurios dalis yra sprendimas dėl mokesčių nustatymo, nebuvo pranešta? Ar teisės subjektas turi teisę manyti, kad valdžios institucijos įvykdė savo pareigą pranešti pagal EB sutarties 93 straipsnio 3 dalį?“

V — Procesas Teisingumo Teisme

21. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismo sekretariatui buvo įteiktas 2002 m. rugsėjo 30 d.

22. Be pagrindinės bylos šalių rašytinėje proceso dalyje dalyvavo Nyderlandų vyriausybė ir Europos Bendrijų Komisija.

Dėl ketvirto ir penkto klausimų: nepranešimo pasekmės

23. 2004 m. sausio 29 d. vykusiame viešame posėdyje dalyvavo Nyderlandų vyriausybės ir Komisijos atstovai.

25. Nacionalinis teismas šiais dviem klausimais siekia išsiaiškinti, kokios pasekmės kiltų, jei nebūtų pranešta apie tokią, kaip šioje byloje nagrinėjama, pagalbą. Ypač *Hoge Raad* domina, kokį poveikį galimybei panaikinti ginčijamas taisykles ar reikalaujant išieškoti jų pagrindu surinktus mokesčius turėtų nacionalinė aktų, kurie nebuvo apskūsti nustatytais terminais, privalomos teisinės galios taisyklė.

VI — Teisinė analizė

24. Ši byla reikalauja, kad tiek nacionalinis teismas, tiek Teisingumo Teismas nagrinėtų klausimus, susijusius su esminiais Bendrijos valstybės pagalbos sistemos aspektais. Atsižvelgiant į tam reikalingo įvertinimo sudėtingumą, būtų patogiau pradėti, kaip padarė ir Komisija, nuo paskutiniųjų dviejų klausimų, kurie susiję su administracinių aktų, kurie nebuvo apskūsti per nustatytus terminus, nenuginčijamumo pobūdžiu. Tokiu būdu, jei nacionalinis teismas manytų, kad siekiant užtikrinti veiksmingą ieškovių pagrindinėje byloje teisių apsaugą, jos galėtų naudotis teisine gynyba pagal nacionalinę teisę tokiomis pačiomis sąlygomis, kurios taikomos Bendrijos teise grindžiamiems ieškiniams, nebūtų poreikio spręsti kitų keliamų problemų.

26. Vis dėlto pirmiausia jis užduoda klausimą, ar toks pareigos nevykdymas lemia ne tik dokumento, kurio pagrindu buvo suteikta pagalba, bet ir to akto, kuris numato jos finansavimo organizavimą, negaliojimą. Šiuo tikslu jis nurodo 1996 m. liepos 11 d. Sprendimą *SFEI ir kiti*.⁵

27. Aš turiu pažymėti, kad šiame sprendime⁶ Teisingumo Teismas atkreipia dėmesį į tai, kad išimtiniais atvejais netgi pareiga grąžinti pagalbą gali būti netinkama priemonė. Todėl ir išvados, kurias nacionalinis

5 — C-39/94, Rink. p. I-3547.

6 — Ten pat, 71 punktą.

teismas turi padaryti remdamasis tuo, kad nebuvo pranešta apie pagalbos projektą, neišplaukia besąlygiškai, o priklauso nuo poreikio apsaugoti Bendrijos teisės veiksmingumą.

28. Pagrindinis Komisijai pavestos ketinamos teikti pagalbos kontrolės tikslas – apsaugoti Bendrijoje laisvą konkurenciją. Būtent šiam tikslui pasiekti skirtas Sutarties 93 straipsnio 3 dalies paskutiniame sakinyje esantis draudimas, numatantis Bendrijos institucijos dalyvavimą vertinant sudėtingas ekonomines situacijas.

29. Teisingumo Teismas yra dar tiksliau pareiškęs, kad EB sutarties 93 straipsnio 3 dalies paskutinis sakinyvis yra priemonė, sauganti šiame straipsnyje išdėstytą kontrolės mechanizmą, kuris savo ruožtu yra esminis, kad bendroji rinka tinkamai veiktų⁷.

30. Todėl priemonės, kurių gali būti imtasi pagal nacionalinę teisę, kai pagalbos schema pažeidžia šį draudimą, apima padėties, buvusios iki neteisėto valstybės įsikišimo, atkūrimą. Kad taip įvyktų, gauta nauda turi būti grąžinta ir prirėikus schema paskelbta negaliojančia, kad neteisėti aktai būtų pašalinti

iš teisės sistemos. Nepaisant to, priemonė, tinkamai sauganti (Sutarties) 93 straipsnio 3 dalies paskutiniojo sakinio veiksmingumą, neturi pabloginti tų nepalankių konkurentams pasekmių, kurias jie Bendrijos vidaus prekyboje patyrė, palyginti su pagalbos gavėjais. Tačiau būtent taip atsitiktų, jei nacionalinis teismas leistų susigrąžinti mokesčius tuo pat metu nenuspręsdamas išieškoti suteiktos pagalbos, nes gauta nauda padidėtų dėl atleidimo nuo mokesčių, o tai dar labiau iškreiptų konkurenciją ir pažeistų Sutarties nuostatas.

31. Todėl, esant svarstomos bylos aplinkybėms, nacionalinis teismas gali atmesti reikalavimą grąžinti reklaminei kampanijai finansuoti skirtus mokesčius tik tada, jei tuo pat metu neišreikalaujama grąžinti gautos naudos, nes priešingu atveju būtų pažeistas galutinis Bendrijos teisės aktų tikslas.

32. Nepaisant Komisijos išsakytų argumentų, aš nematau, kad mano pasiūlytas požiūris prieštarautų kokiai nors teismo praktikai.

7 – 1984 m. spalio 9 d. Sprendimo *Heineken Brouwerijen*, sujungtos bylos 91/83 ir 127/83, Rink. p. 3435, 20 punktas, ir 1990 m. vasario 14 d. Sprendimo *Prancūzija prieš Komisiją*, C-301/87, Rink. p. 1-307, 17 punktas.

33. Tiesa ir tai, kad pagal 1991 m. lapkričio 21 d. Sprendimą *Fédération nationale du Commerce extérieur des produits alimentaires et Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon* (FNCE sprendimas)⁸ aktų, įgyvendinančių pagalbos priemonės, galiojimui turi įtakos tai, kad nacionalinės valdžios institucijos veikė pažeidamos Sutarties 93 straipsnio 3 dalies paskutinįjį sakinį. Todėl teisės subjektams nacionaliniai teismai turi užtikrinti, kad bus atsižvelgta į visas dėl šio pažeidimo atsiradusias pasekmes pagal jų nacionalinę teisę ir šių aktų galiojimo, ir suteiktos finansinės paramos grąžinimo atžvilgiu, užtikrindami, kad jų priimamos priemonės yra būtinos pašalinti pasekmes, kylančias pažeidus draudimą, kurio galutinis tikslas – užtikrinti, kad dėl valstybės įsikišimo nebūtų iškraipyta laisva konkurencija.

34. *Ferring*⁹ byloje Prancūzijos vyriausybė suabejojo sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą tinkamumu, motyvuodama, kad nacionalinis teismas daugiausia galėtų nuspręsti išieškoti valstybės pagalbą, apie kurią nebuvo pranešta, bet ne grąžinti mokesčius, kuriais ji buvo finansuojama. Generalinis advokatas Tizzano teigė, kad visų pirma pagalbos neteisėtumas lemtų bet kurio įgyvendinamo nacionalinio akto ir ginčijamo mokesčio rinkimo neteisėtumą. Be to, mokesčio forma sumokėtų pinigų

grąžinimas būtų veiksmingas būdas atkurti *status quo ante* ir taip pašalinti konkurencijos iškraipymą, kylantį dėl neteisėtai nustatyto mokesčio¹⁰.

35. (Teisingumo Teismo) sprendime apie tai neužsimenama. Bet kuriuo atveju, aiškinant generalinio advokato poziciją, reikėtų pabrėžti, kad kitaip nei yra šioje byloje, iš *Ferring* buvo reikalaujama mokėti mokesčių, skirtą teikti pagalbą *Bendrijos vidaus prekyboje* konkuruojančioms įmonėms. Tokiu atveju mokesčio grąžinimas padėjo atkurti laisvą konkurenciją¹¹.

36. *Van Calster ir kiti* byla¹² susijusi su ypač specifinėmis faktinėmis aplinkybėmis. Pagalbos schemą, kuri buvo finansuojama mokesčiais, renkamais nuo nacionalinių ir importuotų produktų, ir kurią Komisija paskelbė nesuderinama su bendrąja rinka, Belgijos vyriausybė pakeitė, sugrąžindama mokesčius, mokėtinus nuo nacionalinių produktų, pritaikydama atgalinio veikimo metodą, nuo pirmosios schemos, kuri buvo paskelbta neteisėta, įsigaliojimo dienos.

10 — Pateikiant nuorodą į 1995 m. balandžio 4 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-348/93, Rink. p. I-673, 26 punktą ir 1997 m. kovo 20 d. Sprendimo *Alcan Deutschland*, C-24/95, Rink. p. I-1591, 23 punktą.

11 — Sprendimo *Ferring* 21 punktas.

12 — 2003 m. spalio 21 d. Sprendimas *van Calster*, C-261/01 ir C-262/01, Rink. p. I-12249.

8 — Sprendimo C-354/90, Rink. p. I-5505, 12 punktas.

9 — 2001 m. lapkričio 22 d. Sprendimas C-53/00, Rink. p. I-9067.

37. Teisingumo Teismas atkreipė dėmesį į ypač abejotiną teisės aktų priėmimo metodą, kuriam pritarus valstybės narės galėtų nedelsdamos įgyvendinti pagalbos projektą, nepranešdamos apie jį Komisijai, ir išvengti pasekmių dėl nepranešimo panaikindamos pagalbą ir tuo pat metu ją iš naujo nustatydamos taikant atgalinio veikimo metodą¹³.

38. Teisingumo Teismas sprendime pažymėjo, kad pasekmės, kylančios nesilaikant pareigos pranešti apie pagalbos projektą, paprastai taip pat taikomos ir tokios pagalbos finansavimo būdai¹⁴.

Jis taip pat nusprendė, kad Sutarties 92 straipsnis neleidžia Komisijai atskirti pačios pagalbos nuo jos finansavimo būdo¹⁵, nes net jei pati pagalba atitiktų Sutartį, jos keliami trikdymai galėtų padidėti dėl jos finansavimo būdo, o tai *lemtų visos schemos nesuderinamumą su vidaus rinka ir bendru interesu*¹⁶.

39. Todėl pagalba neturi būti vertinama atskirai nuo jos finansavimo¹⁷, nors būtų reikalaujama, kad valstybės narės iš *principo* grąžintų mokesčius, surinktus pažeidžiant Bendrijos teisę¹⁸.

40. Atrodytų, jog ši teismo praktika nurodo, kad tokios pareigos nėra, jei jos laikymosi pasekmės yra labiau žalingos laisvai konkurencijai nei pasekmės, kylančios dėl pačios pagalbos schemos, apie kurią nebuvo pranešta.

41. Galiausiai 2003 m. lapkričio 20 d. Sprendimas *GEMO*¹⁹ buvo susijęs su klausimu, ar schema, pagal kurią, sumokėjus mokesťj, Prancūzijos gyvulių augintojams ir skerdykloms būdavo teikiamos nemokamos gyvulių skerdenų ir skerdyklų atliekų surinkimo ir šalinimo paslaugos, turėjo valstybės pagalbos pobūdį.

42. *GEMO*, ieškovė pagrindinėje byloje, buvo mokesťj mokanti ir naudą gaunanti mėsa prekiaujanti įmonė. Nacionaliniame teisme ji ginčijo schemos galiojimą, kadangi

13 – Ten pat, 60 punktas.

14 – Ten pat, 44 punktas.

15 – Ten pat, 46 punktas.

16 – Ten pat, 47 punktas.

17 – Ten pat, 49 punktas. Kartu su nuoroda į 1970 m. birželio 25 d. Sprendimo *Komisija prieš Prancūziją*, 47/69, Rink. p. 487, 8 punktą.

18 – Ten pat, 53 punktas.

19 – Sprendimas C-126/01, Rink. p. I-13769.

apie ją nebuvo pranešta, ir siekė prisiteisti kaip mokesčius sumokėtas sumas.

— ir, trečia, Teisingumo Teismas turėjo nuspręsti tik dėl schemos įvertinimo. Jis nieko nepasakė apie tai, ar mokesčio gražinimas yra tinkamas būdas užtikrinti Sutarties 93 straipsnio 3 dalyje numatytos pareigos pranešti veiksmingumą.

Teisingumo Teismas išnagrinėjo įvairius schemos elementus ir nusprendė, kad ji laikytina pagalba pagal Sutarties 92 straipsnio 1 dalį.

43. Tačiau šiuo sprendimu negalima remtis svarstomoje byloje, nes:

— pirma, surinktą sumą tiesiogiai valdė valstybė, kuri teikti paslaugas pavedė privačioms įmonėms; pati Prancūzijos vyriausybė neginčijo, kad ši suma buvo „valstybinių išteklių“ pobūdžio,

44. Atsižvelgiant į visus pirmiau paminėtus argumentus, galima padaryti išvadą, kad vien tik pagalbai finansuoti skirtų mokesčių gražinimas, neišieškant gautos naudos iš pagalbos gavėjų, nepasiekia Bendrijos tikslo užtikrinti sąžiningą konkurenciją.

45. Nepaisant to, į šį klausimą nereikėtų atsakyti, jei būtų nustatyta, kad bet kuriuo atveju ieškovės nebūtų galėjusios įgyvendinti savo teisių tam tikru laiku ir tam tikromis priemonėmis.

— antra, priemone siekta užtikrinti bendro intereso tikslą – apsaugoti visuomenės sveikatą ir aplinką nuo grėsmės, kylančios dėl nekontroliuojamo gyvulių skerdenų ir liekanų šalinimo; todėl be jokių abejonių administracija veikė *kaip valstybė*,

46. Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą paaiškinta, kad neapskustų aktų privalomos teisinės galios taisyklė buvo išplėtota teismų praktikoje. Tai reiškia, kad civilines bylas nagrinėjantis teismas, nagrinėdamas ieškinį dėl neteisėtai surinktų sumų gražinimo, kaip yra ir šioje byloje, kuriuo ieškovės siekia susigražinti sumokėtas sumas

tuo pagrindu, kad tokius mokėjimus įtvirtinęs sprendimas yra neteisėtas, turi visais, išskyrus išimtiniais, atvejais daryti prielaidą, kad sprendimas tiek dėl jo priėmimo būdo, tiek dėl turinio neprieštarauja teisei, kai suinteresuota šalis praleido terminą, per kurį ji galėjo apskusti tokį sprendimą administracinės teisenos tvarka.

47. Sutarties 92 straipsnio 1 dalyje esantis draudimas nėra taikomas automatiškai²⁰. Esant tokiai situacijai pagrindinė teismų funkcija užtikrinant valstybės pagalbą reglamentuojančių Bendrijos teisės aktų veiksmingumą – užtikrinti, kad pagalba nebūtų suteikta prieš tai nepranešus apie ją Komisijai.

48. Kaip Teisingumo Teismas yra pareiškęs 1976 m. gruodžio 16 d. Sprendime *Rewe*²¹, jei nėra konkrečių Bendrijos taisyklių, pagal EB sutarties 5 straipsnyje išdėstytą bendradarbiavimo principą kiekvienos valstybės narės vidaus teisės sistemoje turi būti numatyti kompetentingi teismai bei nustatytos

išsamios procesinės taisyklės, reglamentuojančios ieškinius, skirtus užtikrinti teises, kurias teisės subjektai įgyja dėl tiesioginio Bendrijos teisės veikimo, laikantis sąlygos, kad tokios taisyklės nėra mažiau palankios nei reguliuojančios panašius ieškinius dėl vidaus teisės ar dėl jų tokių teisių įgyvendinimas tampa ypač sudėtingas arba praktiškai neįmanomas²².

49. Teisės subjektams, kurie galėtų remtis tokiu pažeidimu, nacionaliniai teismai turėtų suteikti tam tikras garantijas, kad bus atsižvelgta į visas pasekmes pagal jų nacionalinę teisę dėl pagalbos priemonės įgyvendinančių aktų galiojimo ir finansinės paramos, suteiktos nesilaikant EB sutarties 93 straipsnio 3 dalyje numatytos pareigos pranešti, grąžinimo²³.

50. Būtent nacionaliniai teismai turėtų vykdyti Bendrijos teisės teikiamą apsaugą pagal jų atitinkamų nacionalinės teisės sistemų nustatytas procesines taisykles ir laikydamiesi „lygiavertiškumo“ bei „veiksmingumo“ principų.

20 – Šiuo klausimu žr. 1973 m. birželio 19 d. Sprendimo *Capolongo*, 77/72, Rink. p. 611, 6 punktą.

21 – Sprendimo 33/76, Rink. p. 1989, 5 punktas.

22 – Žr., *inter alia*, 1976 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Comet*, 45/76, Rink. p. 2043, 12–16 punktus; 1980 m. vasario 27 d. Sprendimo *Just*, 68/79, Rink. p. 501, 25 punktą; 1983 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *San Giorgio*, 199/82, Rink. p. 3595, 14 punktą; 1988 m. vasario 25 d. Sprendimo *Bianco ir Girard*, sujungtos bylos 331/85, 376/85 ir 378/85, Rink. p. 1099, 12 punktą; 1988 m. kovo 24 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, 104/86, Rink. p. 1799, 7 punktą; 1988 m. liepos 14 d. Sprendimo *Jeunehomme ir kiti*, sujungtos bylos 123/87 ir 330/87, Rink. p. 4517, 17 punktą; 1991 m. lapkričio 19 d. Sprendimo *Francoovich ir Bonifaci*, sujungtos bylos C-6/90 ir C-9/90, Rink. p. 1-5357, 42 ir 43 punktus; 1992 m. birželio 9 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją*, C-96/91, Rink. p. 1-3789, 12 punktą; 1995 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Peterbroeck ir kiti*, C-312/93, Rink. p. 1-4599, 12 punktą.

23 – Sprendimo *FNCE*, minėto 8 išnašoje, 12 punktas.

51. Iš Teisingumo Teismui pateiktų pastabų matyti, kad Nyderlandų teisė suteikia galimybę apskusti ginčijamą pagalbos schemą nustatančias taisykles per 30 dienų (kaip teigia Komisija) ar per mėnesį (Nyderlandų vyriausybės teigimu), o tai reikštų, kad pasinaudodamos atitinkama įprastine procedūra ieškovės galėjo pareikšti ieškinį dėl to, kad apie projektą nebuvo pirmiau pranešta. Todėl nekyla abejonių, jog lygiavertiškumo principas nebuvo pažeistas.

52. Be to, kaip pažymi Komisija, terminas pareikšti ieškinį nėra per trumpas, ypač įvertinant tai, kad *Pearle* ir kitos ieškovės žinojo, kad taisyklės buvo rengiamos, nes tuo metu jos buvo šias taisykles rengusios asociacijos narėmis²⁴. Bet kuriuo atveju, kaip Komisija paaiškino savo rašytinėse pastabose, per nustatytą terminą neapskustų aktų teisinė galia nėra besąlyginė, nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į išskirtines aplinkybes, tam tikrais atvejais turi teisę panaikinti tokių pobūdį.

53. Todėl nacionalinis teismas turi nustatyti, ar atitinkamu metu ieškovių turėtos teisinės gynybos priemonės apskusti su tariama valstybės pagalba susijusias taisykles realiai leido apsaugoti atitinkamų Bendrijos teisės aktų veiksmingumą.

²⁴ — Žr. išvados 14 punktą.

Dėl pirmo prejudicinio klausimo: valstybės pagalbos sąvoka

54. Pirmu klausimu nacionalinis teismas norėtų iš esmės išsiaiškinti, ar tokia, kaip pagrindinėje byloje apibūdinta, schema, pagal kurią viešosios teisės reglamentuojamas subjektas pradeda konkretaus sektoriaus reklaminę kampaniją tam naudodamas jo narių mokesčių pavidalu surinktas lėšas, turėtų būti laikoma valstybės pagalba Sutarties 92 straipsnio 1 dalies prasme.

55. Pirmas išpūdis būtų, kad nustatydami draudimą (Sutarties) 92 straipsnio 1 dalyje Bendrijos teisės leidėjai negalvojo apie veiklą, kurią korporacijos statusą turinti profesinė organizacija galėtų finansuoti jos narių mokesčiais.

56. Vis dėlto, bet kuriuo atveju, būtina įvertinti teisinę „valstybės pagalbos“ sąvoką.

57. Sutarties 92 straipsnio 1 dalis nustato, kad valstybės narės arba iš jos valstybinių išteklių bet kokia forma suteikta pagalba, kuri, palaikydama tam tikras įmones arba tam tikrų prekių gamybą, iškraipo konku-

renciją arba gali ją iškraipyti, yra nesuderinama su bendrąja rinka, kai ji daro įtaką valstybių narių tarpusavio prekybai.

58. Buvo daug diskutuojama, kaip atskirti „valstybių“ suteiktą pagalbą ir tą, kuri teikiama „iš valstybinių išteklių“. Vien tik lingvistinis aiškinimas leistų manyti, kad pirmoji formuluotė draudžia bet kokią valstybei priskirtiną pagalbą, dėl kurios konkretus ekonomikos sektorius patiria naudos.

59. Generalinis advokatas F. G. Jacobs 2000 m. spalio 26 d. pateiktoje išvadoje *PreussenElektra*²⁵ byloje parodė, kad pagal galiojančią teisę²⁶ 92 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas skirtumas dar nereiškia, kad visa valstybės suteikta nauda laikytina pagalba, nepaisant to, ar ji yra finansuojama iš valstybinių ar privačių išteklių. Šis skirtumas siekia pagalbos sąvokai priskirti ne tik tiesiogiai valstybės suteiktą pagalbą, bet ir tą pagalbą, kurią teikia valstybės paskirtas ar įsteigtas viešasis ar privatus subjektas²⁷.

25 — 2001 m. kovo 13 d. Sprendimo, C-379/98, Rink. p. I-2099, 114–133 punktai.

26 — Kuri susijusi su teismo praktika, pradėta nuo 1978 m. sausio 24 d. Sprendimo *Van Tiggele*, 82/77, Rink. p. 25, 24 ir 25 punktai.

27 — Žr. 1993 m. kovo 17 d. Sprendimo *Sloman Neptun*, sujungtos bylos C-72/91 ir C-73/91, Rink. p. I-887, 19 punktą 1993 m. lapkričio 30 d. Sprendimo *Kirsammer-Hack*, C-189/91, Rink. p. I-6185, 16 punktą; 1998 m. gegužės 7 d. Sprendimo *Viscido ir kiti*, sujungtos bylos C-52/97, C-53/97 ir C-54/97, Rink. p. I-2629, 13 punktą; 1998 m. gruodžio 1 d. Sprendimo *Ecotrade*, C-200/97, Rink. p. I-7907, 35 punktą ir 1999 m. birželio 17 d. Sprendimo *Piaggio*, C-295/97, Rink. p. I-3735, 35 punktą.

60. Taigi tik tiesiogiai ar netiesiogiai iš valstybinių išteklių suteikta nauda laikytina pagalba (Sutarties) 92 straipsnio 1 dalies prasme.

61. Todėl būtina išsiaiškinti, ar nagrinėjama reklaminė kampanija gali būti laikoma finansuota iš valstybinių išteklių.

62. Komisijos nuomone, ją galima taip vertinti. Kaip ji nurodė savo pastabose, pirmiausia svarbu nustatyti, ar kokiu nors būdu valstybė surinko lėšas tam, kad suteiktų jas tam tikroms įmonėms. Minėto sprendimo *PreussenElektra* 58 punkte Teisingumo Teismas išplėtė pagalbos sąvoką, į ją įtraukdamas bet kokią naudą, suteiktą valstybės paskirto ar įsteigto viešojo ar privataus subjekto.

Komisija taip pat nurodo 1987 m. lapkričio 11 d. Sprendimą *Prancūzija prieš Komisiją*²⁸, kuriame Teisingumo Teismas pareiškė, kad vien fakto, kad subsidijų sistema finansuojama iš mokesčiams nepriskirtinų rinkliavų, nustatytų visiems nacionalinių prekių tiekiamams tame sektoriuje, nepakanka, kad tokia

28 — Sprendimo 259/85, Rink. p. 4393, 23 punktas.

sistema neturėtų valstybės pagalbos pobūdžio. Panašią išvadą Teisingumo Teismas padarė ir 1977 m. kovo 22 d. Sprendime *Steinike & Weinlig*²⁹.

klausimą, ar nagrinėjamai reklaminei kampanijai finansuoti panaudotos lėšos turi valstybinių išteklių pobūdį.

Galiausiai pagrįsdama savo išvadą, Komisija remiasi 2000 m. gegužės 16 d. Sprendimu *Prancūzija prieš Ladbroke Racing ir Komisiją*³⁰, aiškindama, jog pagalbos sąvoka apima visas finansines priemones, kuriomis viešasis sektorius gali paremti įmones, neatsižvelgiant į tai, ar jos yra viešojo sektoriaus ilgalaikis turtas.

Minėti sprendimai *Prancūzija prieš Komisiją* ir *Steinike & Weinlig* labiau parodo, kad norint naudą vertinti ne kaip viešąją pagalbą nepakanka vien to, kad naudos šaltinis yra įmonės mokėjimai, o ne valstybės ištekliai; tačiau tai nereiškia, kad ji *būtinai yra* tokia pagalba.

63. Pritardama Komisijos pastaboms, *Pearle* priduria, kad pagal 1983 m. gruodžio 13 d. Sprendimą *Apple and Pear Development Council*³¹ valstybės narės vyriausybės įsteigtas ir iš gamintojams nustatyto mokesčio finansuojamas subjektas pagal Bendrijos teisę negali naudotis tokia pačia laisve pasirenkant reklamos priemones, kokia naudojasi patys gamintojai ar jų savanoriško pobūdžio asociacija.

65. *PreussenElektra* byloje Teisingumo Teismas manė esant svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad ne visa valstybės teikiama nauda, nepaisant to, kaip ji būtų finansuojama, yra pagalba Sutarties 92 straipsnio 1 dalies prasme. Atrodytų, ši išvada leidžia sakyti, kad pagalba gali būti ir tada, kai ji finansuojama ne iš valstybinių išteklių.

64. Mano nuomone, nė vienas paminėtas sprendimas neleidžia teigiamai atsakyti į

66. Galiausiai minėti sprendimai rodo, kad lėšų pobūdis yra lemiamas veiksnys nustatant pagalbos sąvoką. Be to, sprendimas *Apple and Pear Development Council*, kurio dalykas buvo laisvas prekių judėjimas, nenurodo kitokio aiškinimo, net atsižvelgiant į formuluotę, kuria rėmėsi ieškovės pagrindinėje byloje.

29 — Sprendimo 78/76, Rink. p. 595, 22 punktas.

30 — Sprendimo C-83/98 P, Rink. p. I-3271, 50 punktas.

31 — Sprendimo 222/82, Rink. p. 4083, 17 punktas.

67. Siekiant išsiaiškinti sąlygas, kurias įvykdžius išteklių būtų laikomi „valstybiniais“, pirmiausia reikia, kad tokie išteklių būtų susiję su valstybe ar įstaiga, priklausančia valstybės struktūrai ar įgyvendinančia kokią nors valstybei neabejotinai priskirtiną kompetenciją.

Antra, šie išteklių turi būti priskirtini valstybei ar atitinkamai viešajam subjektui, turinčiam pakankamą valdymo teisę.

68. Remiantis bylos medžiagos dokumentais nėra aišku, kad HBA yra valstybės įstaiga. Nors ir tiesa, kad ji turi viešosios teisės reglamentuojamo subjekto statusą, tačiau taip pat teisinga ir tai, kad ji valdoma vien tik jos narių atstovų. Be to, nėra nustatyta, kad valstybė galėtų koku nors būdu kištis į jos reikalus, išskyrus tai, kad ji turi teisę vetuoti sprendimus, jos manymu, prieštaraujančius bendram interesui.

Dar tiksliau pasakius, HBA būtų galima vertinti kaip daug sektorių apjungiančią asociaciją, atsakingą už jos narių veiklos organizavimą ir vystymą, kuriai Nyderlandų teisės aktų leidėjas, siekdamas veiksmingumo, leido naudotis tam tikromis, tradiciškai viešosios valdžios vykdymui priskiriamomis privilegijomis, tokioms kaip

privaloma narystė ir jos valdymo organų priimtų sprendimų privalomas pobūdis.

69. Bet kuriuo atveju, nedarydamas bendro pareiškimo, aš linkęs manyti, kad HBA geriausiu atveju yra mišraus pobūdžio subjektas ir imdamasi finansuoti bei vykdyti kolektyvinę reklaminę kampaniją ji neveikia *qua* valstybė, o kaip jos narių interesų rėmėja.

70. Teisingumo Teismas laikėsi panašaus funkcinio požiūrio vertindamas, ar profesinė asociacija turi viešąjį pobūdį EB sutarties 85 straipsnio (dabar – EB sutarties 81 straipsnis) taikymo tikslais. Iš tikrųjų, atsakydamas į pareiškimus, kad tokia asociacija laikytina viešosios teisės reglamentuojamu subjektu, kuriam valstybė suteikė teisę imtis norminio pobūdžio priemonių vykdant bendro intereso uždavinius, 2002 m. vasario 19 d. priimtame Sprendime *Wouters ir kiti*³² nutarė, kad ši profesinė asociacija nevykdė jokios socialinės funkcijos ar kokios nors viešosios valdžios įstaigai būdingos kompetencijos, o veikė tik kaip reguliuojanti įstaiga³³.

32 – Sprendimas C-309/99, Rmk. p. I-1577.

33 – Ten pat, 58 punktas. Teisingumo Teismas taip pat atsižvelgė į faktą, kad organizacijai vadovavo iš jos narių be jokio valstybės institucijų kišimosi parinkti atstovai (61 punktas).

71. Aš įsitikinęs, kad sprendimas buvo priimtas esant kitokioms teisinėms aplinkybėms. Vis dėlto manau, kad jis gali parodyti, kad, užuot remiantis kategorišku organinio pobūdžio kriterijumi, galima remtis labiau apibrėžtu ir tikrovišku kriterijumi, skirtu kiekvienu konkrečiu atveju įvertinti, kokių statusu, vykdydamas savo veiklą, naudojasi aptariamasis subjektas.

72. Pagal WBO 71 straipsnį³⁴ HBA, kaip viešasis subjektas, turi atsižvelgti ne tik į bendrą įmonių narių interesą, tačiau ir į viešąjį interesą. Nepaisant to, ši pareiga, nors gana bendro pobūdžio ir neapibrėžta, šiuo atveju nekeičia iniciatyvos pradėti ir finansuoti ekonomikos sektoriaus reklaminę kampaniją konkretaus įvertinimo, nes tokia veikla iš esmės skirta paremti narių ekonominius interesus.

73. Todėl reikėtų laikytis požiūrio, kad HBA neveikė kaip valstybė ir kad jos panaudotas kapitalas negalėjo turėti viešojo pobūdžio.

74. Nepaisant to, kokia išvada būtų padaryta dėl HBA organinio pobūdžio ar kaip būtų

įvertinta ginčijama reklaminė kampanija, neatrodo, kad HBA pakankamai kontroliavo reklaminei kampanijai finansuoti skirtas lėšas, kad šios lėšos būtų priskirtinos jai.

75. Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad šias lėšas sudarė privalomi mokesčiai, išimtinai skirti organizuoti svarstomą reklaminę kampaniją. Todėl aš sutikčiau su Nyderlandų vyriausybės argumentais, pateiktais jos rašytinėse pastabose, kad pagrindinis klausimas yra, ar reklamos finansavimo tvarka yra daugiau nei paprastas būdas paskirstyti finansines išlaidas tarp naudą iš tokios reklamos gaunančių bendrovių.

76. Nustatyta, kad HBA priėmė taisykles, numatančias atsirandančioms išlaidoms padengti reikalingus mokesčius, remdamasi privačios optikų profesinės asociacijos (NUVO) pasiūlymu. Ši asociacija taip pat pasiūlė ir mokesčio dydį, kuriuo turėtų būti apmokestinta. Todėl HBA buvo tik priemonė surinkti ir paskirstyti lėšas, surinktas pasiekti konkrečiame ekonomikos sektoriuje veikiančių subjektų pirmiausia nustatytą tikslą.

³⁴ — Žr. išvados 8 punktą.

77. Vis dėlto svarbu pažymėti, kad sprendime dėl prašymo priimti prejukinį sprendimą nėra pateikta visos informacijos, reikalingos sprendimui priimti, kaip turėtų būti vertinama pagrindinėje byloje ginčijama priemonė. Tai taip pat yra nacionaliniam teismui tenkanti užduotis, atliktina pagal Teisingumo Teismo nustatytus aiškinimo principus.

78. Remiantis tuo, kas pirmiau pasakyta, reikėtų pažymėti, kad nacionalinis teismas, vertindamas, ar schema yra valstybės pagalba, turi įsitikinti, kad korporacijos statusą turinti profesinė asociacija, kuriai pavesta teikti tokią pagalbą, veikė vykdydama savo iš viešosios teisės kylančias funkcijas. Šiuo tikslu jis taip pat turi nustatyti, ar tokia organizacija turėjo pakankamą diskreciją kontroliuoti lėšas, skirtas finansuoti priemonę.

Dėl antro prejudicinio klausimo: pareigos pranešti apimtis

79. Antru klausimu *Hoge Raad* norėtų išsiaiškinti, ar pareiga pranešti apie valstybės pagalbą pagal Sutarties 93 straipsnio 3 dalį taikoma visoms pagalbos schemos ar tik toms, kurios draudžiamos pagal (Sutarties) 92 straipsnio 1 dalį.

80. Pagal Sutarties 93 straipsnio 3 dalį Komisija turi būti informuojama apie visus ketinimus suteikti ar pakeisti „pagalbą“. Jei Komisija mano, kad tokie ketinimai pagal (Sutarties) 92 straipsnio 1 dalį yra nesuderinami su bendrąja rinka, ji turi nedelsdama pradėti šiuo tikslu numatytą procedūrą, o atitinkama valstybė narė negali įgyvendinti savo pasiūlytų priemonių tol, kol nepriimamas galutinis sprendimas.

81. Terminui „pagalba“ suteikus įprastinę žodynuose nurodytą prasmę, kiekviena valstybė narė būtų įpareigota pranešti Komisijai apie bet kurią iniciatyvą, susijusią su „parama“, „pagalba“ ar net „bendradarbiavimu“ siekiant konkretaus tikslo. To akivaizdžiai nesiekė teisės aktų leidėjas.

82. Pagal (Sutarties) 93 straipsnio 3 dalį „pagalba“ turi techninę prasmę, išplaukiančią iš (Sutarties) 92 straipsnio 1 dalies. Todėl ji nukreipta tik į priemones, kurios finansuojamos iš valstybės lėšų ir suteikia konkrečiam sektoriui naudos. Kiekviena valstybė narė turi nustatyti, ar konkretus projektas atitinka šiuos kriterijus.

83. Tokia išvada logiškai išplaukia iš Teisingumo Teismo praktikos, pagal kurią nacionaliniam teismui gali prirreikti aiškinti ir taikyti (Sutarties) 92 straipsnyje numatytą

pagalbos sąvoką, kad nustatytų, ar valstybės priemonei, suteiktai neatsižvelgiant į (Sutarties) 93 straipsnio 3 dalyje nustatytą procedūrą, turėjo būti taikoma ši procedūra³⁵.

Dėl trečio prejudicinio klausimo: de minimis taisyklės reikšmė

84. Ši teisminė kontrolė turi prasmę tik tada, jei valstybė prieš tai įgyvendino pareigą pateikti tokio pat pobūdžio įvertinimą, sprendama, ar apie konkretų projektą reikia pranešti. Suabejojusi, ji, kaip ir teismai, gali kreiptis į Komisiją, siekdama gauti paaiškinimus.

87. Trečiu klausimu norima sužinoti, ar vertindamas, ar apie pagalbos projektą turėjo būti pranešta, nacionalinis teismas gali taikyti *de minimis* taisyklę, ir prireikus ją taikyti atgal.

85. Savo ruožtu Komisija turi išnagrinėti, ar projektas, apie kurį pranešta, gali iškraipyti konkurenciją. Šis suderinamumo įvertinimas apima ir tyrimą dėl projekto poveikio Bendrijos vidaus prekybai.

88. Pirmą kartą *de minimis* taisyklę, numatančią, kad mažo dydžio pagalbai netaikomas Sutarties 92 straipsnis, Komisija nustatė 1992 m. Bendrijos gairėse dėl valstybės pagalbos mažoms ir vidutinėms įmonėms³⁶.

86. Todėl valstybė narė privalo pranešti Komisijai tik apie tas ketinamas priimti priemones, kurios laikytinos valstybės pagalba pagal Sutarties 92 straipsnio 1 dalį atsižvelgiant į Teisingumo Teismo praktikoje pateiktą išaiškinimą.

Šios išimties pagrindas yra tas, kad pagalbos poveikis konkurencijai ar valstybių narių tarpusavio prekybai nėra esminis, jei pagalbos mastas yra mažas³⁷.

35 — Minėtų Sprendimo *Steinike ir Weinglig* 14 punktas, Sprendimo *Kirsammer-Hack* 14 punktas ir Sprendimo *SFEI ir kiti* 49 punktas.

36 — OL C 213, 1992, p. 2 (toliau – 1992 m. Gairės), ypač 3.2 punktas.

37 — Iki 50 000 ekiu įmonei už kiekvieną per 3 metus patirtų išlaidų rūšį.

Komisijai, turinčiai didelę diskreciją ekonomikos klausimais³⁸, buvo suteikta teisė spręsti, kad tokio pobūdžio pagalba yra suderinama su bendrąja rinka ir apie ją nereikia pranešti pagal Sutarties 93 straipsnio 3 dalį.

atsižvelgti, vertindamas, ar kyla pareiga pranešti apie konkretų pagalbos projektą.

89. 1996 m. Komisija padidino maksimalią pagalbą, kuriai taikoma ši taisyklė, sumą³⁹. Galiausiai priėmus Reglamentą (EB) Nr. 69/2001⁴⁰ buvo sukurta tinkama teisinė bazė *de minimis* taisyklės taikymui. Nepaisant to, šios nuostatos neturi reikšmės sprendžiant šią bylą dėl *ratione temporis*, nes sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad ginčas kilo dėl mokesčių, kuriuos reikėjo mokėti nuo 1988 m. iki kreipimosi į teismą, t. y. iki 1995 m. kovo 25 d.⁴¹

91. Tačiau nėra jokio teisinio pagrindo taikyti *de minimis* taisyklei atgalinį veikimą, nes nuostatoje, nustatančioje išimtį iš teisės aktais nustatytos pareigos, toks veikimas negali būti preziumuojamas. Todėl nesant tokios išimtinės tvarkos iki taisyklės paskelbimo momento, Komisijai, kurios veiksmų priežiūrą vykdo Teisingumo Teismas, tenka išimtinė kompetencija nuspręsti, ar pagalba yra suderinama su bendrąja rinka⁴².

Be to, 1992 m. Gairės aiškiai nurodo, kad „ateityje ... apie *ad hoc* pagalbą išmokas iki 50 000 ekiu ... nebereikia pranešti“⁴³. (Neoficialus vertimas)

90. Kadangi *de minimis* pagalbai nustatyti kriterijai yra visiškai objektyvūs ir privalomi Komisijai, nacionalinis teismas turi į juos

92. Pagaliau *Hoge Raad* klausia, kaip *de minimis* taisyklė turėtų būti taikoma

38 — Žr. 2002 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo *Ispanija prieš Komisiją*, C-351/98, Rink. p. I-8031, 52 punktą.

39 — Buvo padidinta iki 100 000 ekiu (OL C 68, 1996, p. 8).

40 — 2001 m. sausio 12 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 69/2001 dėl EB sutarties 87 ir 88 straipsnių taikymo *de minimis* valstybės pagalbai (OL L 10, 2001, p. 30).

41 — Žr. išvados 17 punktą.

42 — Sprendimo *FNCE*, minėto 8 išnašoje, 14 punktas ir Sprendimo *Steinike ir Weintig*, minėto 29 išnašoje, 9 punktas.

43 — 3.2 punkto antroji pastraipa.

tokiai pagalbai, kaip kolektyvinė reklaminė kampanija, kuri teikia naudą visam sektoriui.

93. Kaip jau esu pažymėjęs, laikausi pozicijos, kad pagrindinėje byloje svarstoma reklaminė kampanija nelaikytina valstybės pagalba pagal Sutarties 92 straipsnio 1 dalį.

94. Be to, pagalbos dydžio apskaičiavimo metu nustatant, ar ji neviršija leidžiamų ribų, būtina įvertinti, kokią santykinę naudą turėtų gauti kiekviena įmonė ir iš jos atimti sumokėtų mokesčių sumą. Aš įsitikinęs, kad tokius paskaičiavimus daug lengviau abstrakčiai nusakyti nei realiai atlikti, tačiau yra sudėtinga sugalvoti kokius nors išsamesnius teisinius kriterijus šiuo klausimu.

VII — Išvada

95. Remdamasis tuo, kas išdėstyta, aš siūlau Teisingumo Teismui į *Hoge Raad der Nederlanden* pateiktus klausimus atsakyti taip:

„1. Nacionalinis teismas gali nurodyti, kad valstybės pagalbai finansuoti skirti mokesčiai turi būti gražinti neišieškant iš pagalbos gavėjų gautos naudos, jei tik tai nepažeidžia Bendrijos tikslo užtikrinti sąžiningą konkurenciją.

2. Nacionalinis teismas taip pat turi nustatyti, ar turėtos teisinės gynybos priemonės apskūsti tariamos valstybės pagalbos galiojimą yra lygiavertės toms, kurios taikomos nacionalinės teisės reguliuojamais atvejais, ir ar jų pobūdis leidžia apsaugoti atitinkamų Bendrijos teisės aktų veiksmingumą.
3. Nacionalinis teismas, vertindamas, ar schema yra valstybės pagalba, turi įsitikinti, kad korporacijos statusą turinti profesinė asociacija, kuriai pavesta teikti tokią pagalbą, veikė vykdydama savo iš viešosios teisės kylančias funkcijas. Šiuo tikslu jis taip pat turi nustatyti, ar tokia organizacija turėjo pakankamą diskreciją kontroliuoti lėšas, kuriomis buvo finansuojama priemonė.
4. Nacionalinis teismas turėtų atsižvelgti į *de minimis* taisyklės nustatymo kriterijus, vertindamas, ar apie konkretų pagalbos projektą, įgyvendintą po šios taisyklės įsigaliojimo, turėjo būti pranešta. Pagalbos dydžio apskaičiavimo metu nustatant, ar ji neviršija leidžiamų ribų, būtina įvertinti, kokią santykinę naudą turėtų gauti kiekviena įmonė ir iš jos atimti sumokėtų įmokesčių sumą.
5. Valstybė narė privalo pranešti Komisijai tik apie tas ketinamas priimti priemones, kurios laikytinos valstybės pagalba pagal EB sutarties 92 straipsnio 1 dalį (po pakeitimo – EB 87 straipsnio 1 dalis) atsižvelgiant į Teisingumo Teismo praktikoje pateiktą išaiškinimą.“